

Replika na podání § 655 občanského zákoníku je nutné změnit tak, aby podle něj mohly uzavírat manželství homosexuální páry.

Jan Jaroš 430 824

1 Úvod

Tato práce je replikou na podání s názvem „§ 655 občanského zákoníku je nutné změnit tak, aby podle něj mohly uzavírat manželství homosexuální páry.“ S rozvojem společnosti a důrazem na dodržování lidských práv je tohle téma silně aktuální a názory na něj se diametrálně liší, což můžeme demonstrovat na aktuálním dění v poslanecké sněmovně, která jedná o třech návrzích poslanců, tedy o návrzích umožnit manželství všem, umožnit manželství jen mužům a ženám, nebo stejná práva všem, ale ne pod pojmem manželství. První dva návrhy pak navrhlo poměrně velké množství poslanců napříč politickým spektrem.¹ Cílem této práce má být poukázání na nesprávný názor protistrany, za pomoci rozboru jejích argumentů a následné protiargumentaci. Touto replikou se tedy budu snažit dokázat, že není nutné § 655 OZ změnit tak, aby podle něj mohly uzavírat manželství homosexuální páry a nabídnout takové řešení celé situace, které bude přijatelné pro všechny strany.

---

¹ SKOUPÁ, Adéla a Jiří KROPÁČEK. Grafika: Souboj o homosexuální manželství vrcholí. Ve hře je i doplnění ústavy [online]. 14. 11. 2018 [cit. 2018-12-22]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/manzelstvi-vs-registrovane-partnerstvi/r~fb9761bee6bc11e8b2380cc47ab5f122/>

2 Argumentace

Na začátku této části repliky považuji za vhodné definovat samotný termín manželství i přes to, že je všeobecně známý. Snad nejzákladnější definici nalezneme v Otově slovníku naučném, která zní takto: „*Manželství (lat. Matrimonium) jest spojení muže a ženy odpovídající právu.*“² Samozřejmě se v případě požití této definice nabízí argumentovat proti ní její zastaralostí a tedy i nemožností reflektovat dnešní společnost. Když se ovšem podíváme do definic aktuálních, nebudou se od této zase tak lišit. Samotný zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník (dále jen OZ) definuje manželství v §655 takto: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“³ Pokud budeme definici manželství hledat v nadnárodní úpravě, nalezneme úpravu unijní v čl. 12 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen ÚOLP): „*Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.*“⁴ Jak plyne z těchto definic a dovolím si tvrdit, že i z obecného chápání pojmu manželství, je manželství svazkem dvou osob opačného pohlaví.

Důležité je také určit, jaký zájem institut manželství sleduje. Pokud bychom připustili, že manželství je institut, který má sloužit pouze jako určitá právní ochrana dvou osob, potažmo rodiny, mohli bychom tento institut bez větších problémů aplikovat i na homosexuální páry. Konflikt ovšem nastane v případě, pokud jako cíl manželství stanovíme založení rodiny, zplazení dětí a tím pádem snahu o zachování lidské rasy. Pod touto definicí zcela jistě institut manželství na stejnopohlavní páry aplikovat nelze. Pro ochranu rodinného života a párového vztahu oněch stejnopohlavních párů je pak ve vnitrostátním právu zakotven zákon č.

115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, který právní ochranu spojení dvou stejnopohlavních osob do svazku partnerského, ale i ochranu takovéto rodiny zaručuje. Je pak tedy poměrně zbytečné a dá se říci, že i nevhodné, rozšiřovat § 655 i na stejnopohlavní páry, což dokážeme i na vypořádání se s argumenty na kterých stojí podání.

Autor podání na tohle téma argumentuje důležitost změny § 655 OZ „přílišnou propastí“ mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím. Tuto „propast“ pak dokládá dle jeho názoru

---

² Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 16. díl, Lih-Media. Praha: J. Otto, 1900.

³ Občanský zákoník: novelizované znění : rejstřík : redakční uzávěrka ... Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ : úplné znění.

⁴ Evropská úmluva o lidských právech, čl. 12, dostupné z https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

zásadními rozdíly mezi oběma typy svazku jak na úrovni právní, tak na úrovni symbolické. Mezi tyto rozdíly autor řadí nemožnost vytvoření společného jmění manželů mezi registrovanými partnery, problém ve změně příjmení, kdy v případě registrovaného partnerství změna nastat při samotné registraci, problémy s osvojením dětí a v neposlední řadě problematiku sociálního zabezpečení registrovaných partnerů pro případ smrti jednoho z nich. Tato „propast“, která by měla být základním důvodem pro změnu § 655 OZ lze však poměrně snadno vyplnit pomocí různých institutů práva. Příkladem náhradních institutů použitelných pro registrované partnery jsou pak podílové spoluvlastnictví, které se v řadě případů jeví dokonce výhodněji, než společné jmění manželů, například z důvodu snazšího dělení majetku při rozchodu partnerů, nebo v případě ochrany jednoho z partnerů v případě zadlužení se partnera druhého. Dále pak možnost změny příjmení, kterou je možno provést na matrice v každém kraji, pořízení pro případ smrti, či individuální žádost o osvojení dítěte.

Autor v podání využívá k argumentaci judikatury Evropského soudu pro lidská práva, avšak dle mého názoru ne úplně šťastně. K rozsudku ve věci Karner v. Austria ze dne 24.10.2003 autor uvádí přímo, že: „Samotnu skutočnosť, že upieranie rovnakeho zachádzania ľudom v otázkach svatby len na základe ich orientácie je nemožné považovať za legitímny zasah, bol judikovaný Európskym súdom pre ľudské práva.“⁵ Tímto rozsudkem týkajícím se partnerského soužití uznal ESLP, že podstata sporu sice odporuje Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, avšak homosexuálním párům přiznal práva srovnatelná s páry nesezdaných párů heterosexuálních, nikoli tedy s právy párů sezdaných, jak vyplývá z podání.

Dále se pak autor podání zabývá výkladem článků Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Ve článku 12 pak vidí nejasnost výkladu, kdy uvádí, že: „Samotný jazykový výklad v tomto prípade je značne neistý, nakoľko sa neda jednoznačne dovidieť, či znenie článku 12 toto právo garantuje mužom a ženám, len vzájomne, alebo sa týmto pojmom myslí jednoducho všetkým občanom, teda kľudne i mužom ako samostatnej skupine bez potreby druhej samostatnej skupiny žien a naopak.“⁶ Světlo do této problematiky však již vnesl rozsudek

---

⁵ KRIŠTOFÍK, Andrej. §655 občanského zákoníku je nutné zmeniť tak, aby podľa neho mohli uzavírať manželstvá homosexuálne páry. 2018. Podání. Masarykova univerzita.

⁶ KRIŠTOFÍK, Andrej. §655 občanského zákoníku je nutné zmeniť tak, aby podľa neho mohli uzavírať manželstvá homosexuálne páry. 2018. Podání. Masarykova univerzita.

v případě Shalk a Kopf proti Rakousku⁷ v roce 2010 a o šest let později i rozsudek Chapin a Charpentier proti Francii⁸, které judikovali, že na tento článek je třeba nahlížet z pohledu vnitrostátního práva daného státu. Pokud tedy vnitrostátní právní úprava povoluje uzavření stejnopohlavního manželství, pak se článek vztahuje i na osoby stejného pohlaví a samozřejmě naopak. Z výše uvedeného lze také vyloučit jakoukoliv formu diskriminace podle článku 14 EÚOLP. Nutnost změny § 655 OZ nelze pak ani argumentovat rozporem vnitrostátního práva s čl. 8 EÚOLP, jelikož právo na respektování rodinného a soukromého života stejnopohlavních párů je zakotveno zákonem 115/2006 Sb.

Cesta ke změně § 655 OZ pak nepovede ani přes právo na osvojení. Je sice pravdou, že v této problematice nalezneme odlišnosti zejména v institutu přisvojení, avšak tyto rozdílnosti nejsou natolik zásadní, aby byly důvodem pro změnu § 655 OZ. Pro osvojení dítěte homosexuálním párem lze využít individuálního osvojení dítěte, což zaručují rozsudky ESLP v případech Da Silva Mouta proti Portugalsku („odvolací soud provedl rozlišení diktované úvahami úzce souvisejícími se sexuální orientací stěžovatele, což je rozlišení, které nelze podle Úmluvy tolerovat.“)⁹, nebo E.B. proti Francii¹⁰. Ve vnitrostátní úpravě dříve existoval § 13/2 zákona č. 115/2006 který zamezoval individuálnímu osvojení dítěte osobou v registrovaném partnerství, po dobu trvání tohoto partnerství, avšak ten byl nálezem PLÚS 7/15 ze dne 14.6.2016 zrušen.¹¹

Celkově tedy můžeme shrnout, že současná právní úprava je schopná nabídnout homosexuálním párům takové instituty práva, pomocí nichž se jsou tyto páry schopny přiblížit právní úpravě heterosexuálního manželství. V případě, že §655 OZ zůstane nadále ve svojí nezměněné podobě, nebude nic bránit dalšímu rozvoji práv homosexuálních párů, které jim budou schopny zajistit ještě širší právní ochranu, než kterou požívají dnes.

---

⁷ European court of human rights: CASE OF SCHALK AND KOPF v. AUSTRIA [online]. 24.6.2010 [cit. 2018-12-21]. Dostupné z:

http://www.menschenrechte.ac.at/uploads/media/Schalk_und_Kopf_gg_OEsterreich_Urteil_01.pdf

⁸European court of human rights: CASE OF CHAPIN AND CHARPENTIER V. FRANCE [online]. 9.6.2016 [cit. 2018-12-21]. Dostupné z:

⁹ EVROPSKÝ SO <https://eclj.org/marriage/the-echr-unanimously-confirms-the-non-existence-of-a-right-to-gay-marriageUD> PRO LIDSKÁ PRÁVA: Salgueiro da Silva Mouta proti Portugalsku [online]. 21.11.1999 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:

[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/6F946CB4FFBF761DC1258177004DBBB6/\\$file/Salgueiro%20da%20Silva%20Mouta%20proti%20Portugalsku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/6F946CB4FFBF761DC1258177004DBBB6/$file/Salgueiro%20da%20Silva%20Mouta%20proti%20Portugalsku_rozsudek.pdf?open&)

¹⁰10

¹¹ NÁLEZ Ústavního soudu: Pl.ÚS 7/15 ze dne 14. 6. 2016, Registrované partnerství jako překážka individuálního osvojení dítěte [online]. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-15>

3 Závěr

Problematika právní ochrany homosexuálních párů je velmi aktuální a samozřejmě je potřeba se jí věnovat. Bylo by vhodné rozšířit práva a povinnosti stejnopohlavních párů v mnoha oblastech, nejvíce však v oblasti péče a výchovy dítěte tak, aby se co nejvíce podobala právům heterosexuálních párů. Názor na neschopnost homosexuálních párů vychovávat dítě je dnes již přežitkem a jak ukazuje praxe, je tato výchova srovnatelná s výchovou dětí páry heterosexuálními.¹²

Správnou cestou k tomuto výsledku však zcela jistě nebude změna onoho § 655 OZ. Není důvod k tomu, abychom zařazovali dvě víceméně odlišné věci, směřující k ne zcela stejnému cíli pod jeden pojem. Manželství je, jak již bylo zmíněno výše pojmem tradičním, označujícím svazek muže a ženy, tedy je základem rodiny směřující ke zplození a výchově dětí a tedy i k zachování civilizace, pokračování v lidském pokolení. Z tohoto důvodu tedy nemůže nikdy homosexuální pár definici manželství naplnit.

Touto replikou jsem snad dostatečně dokázal, že není nutné měnit § 655 OZ tak, aby podle něj mohly uzavírat manželství homosexuální páry, ba dokonce můžeme závěrem říci, že takováto změna by byla naprosto zbytečná, v některých pohledech až kontraproduktivní.

---

¹²Jsmé fér, manželství pro všechny: NÁZORY ODBORNÍKŮ A ODBORNÍKŮ K VÝCHOVĚ DĚTÍ DVĚMA MATKAMI NEBO DVĚMA OTCI [online]. [cit. 2018-12-22]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/nazory_odborniku